

6. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посібник / А.П. Дука. – К.: Каравела, 2008. – 432 с.

7. Задорожна Я.Є., Дядечко Л.П. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів / Інвестиції: практика та досвід №2 / Л.П. Дядечко, Я.Є. Задорожна. – К.: 2007.

8. Коюда В.О., Лелейко Т.І., Коюда О.П. Основи інвестиційного менеджменту: навч. посібник. / В.О. Коюда, Т.І. Лелейко, О.П. Коюда. – К.: Кондор, 2008. – 340 с.

9. Оцінка механізмів залучення інвестиційних ресурсів в аграрний сектор економіки України. [Електрон. ресурс] / О.В. Алейнікова. Режим доступу: <http://www.du.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=198>

10. Бочаров В.В. Инвестиционный менеджмент: навч. посібник / В.В. Бочаров. – СПб: Питер, 2000. – 160 с

11. Трояновська О.Б. Конспект лекцій з курсу «Інвестування» / О.Б. Трояновська – Х: ХНАМГ, 2009. – 118 с.

12. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ibd/iokjf/iokjf_u07.htm

УДК 330.341.1(477)

С.В. ПЕКРУТ,
аспірантка, Академія фінансового управління Міністерства фінансів України

Оптимізація та ефективність використання фінансових ресурсів у процесі інноваційної діяльності

У статті досліджено оптимізацію та ефективність використання фінансових ресурсів у процесі інноваційної діяльності.

Ключові слова: фінансові ресурси, інноваційна діяльність, ефективність, результативність, стратегічний аналіз, показники інноваційної сфери.

В статье исследованы оптимизация и эффективность использования финансовых ресурсов в процессе инновационной деятельности.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, инновационная деятельность, эффективность, результативность, стратегический анализ, показатели инновационной сферы.

The article studies the optimization and efficiency of financial resources in the process of innovation.

Keywords: financial resources, innovation, efficiency, effectiveness, strategic analysis, indicators of innovation sphere.

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні рівень використання інноваційного потенціалу є недостатнім. Розвиток інноваційної діяльності має стати невід'ємною складовою частиною реформування економіки країни, адже недостатня увага до розвитку науково-технічної сфери обумовлює структурну деформованість економіки та домінування низько технологічних виробництв, які малосприйнятливі до наукових досягнень і не можуть забезпечити підвищення конкурентоспроможності економіки.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Інноваційній діяльності присвячено низку робіт відомих науковців, зокрема Л.К. Безчасного, О.І. Волкова, О.Г. Білоцерківця, І.О. Булкіна, А.С. Гальчинського, В.М. Геєця, А.П. Гречана, Н.П. Гончарової, А.П. Денисенка, А.П. Дуки, І.Ю. Єгорова,

Л.П. Кавуненко, Г.І. Калитича, Д.І. Кокуріна, М.І. Крупки, В.М. Лича, Б.А. Малицького, Л.І. Нейкової, В.Г. Федоренка, Д.М. Черваньова, О.М. Юрковської та інших.

Мета написання **статті** полягає в аналізі оптимізації та ефективності використання фінансових ресурсів у процесі інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Останніми роками майже всі країни ОЕСР стали приділяти більше уваги оцінюванню ефективності інноваційної політики для формування подальших політичних перетворень. Оцінювання проводиться на всіх рівнях, зокрема оцінюють окремі засоби (наприклад, податкові стимули, програми партнерства між державним і приватним сектором), інститути (університети і державні лабораторії) і національні інноваційні системи. Канада планує розпочати комплексне оцінювання федеральної підтримки НДЦКР, а Чеська Республіка здійснює регулярне оцінювання програм у рамках розвитку своєї політики. В Австралії та у Швеції завершилося оцінювання інноваційної системи країн. У деяких випадках, наприклад у Нідерландах, Новій Зеландії і Швейцарії, згідно із законодавством усі види політики і всі програми повинні регулярно оцінюватися.

Ефективність, продуктивність і результативність взаємозалежні і відображають лише різні аспекти суспільних витрат: більш ефективні рішення забезпечують вищу продуктивність, яка, своєю чергою, приводить до результативності.

Із цих позицій результативність науково-технологічної діяльності – відповідність витрат на наукові дослідження та розробки і досягнутих результатів у процесі їх впровадження цільовим запитам суспільства щодо підвищення якості життя і конкурентоспроможності економіки на інноваційній основі.

Управління будь-якою системою, в тому числі і системою результативності, пов'язане з інформаційними процесами. Ін-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

формація є з'єднувальною ланкою процесу управління, оскільки саме вона містить відомості, необхідні для оцінювання ситуації та прийняття управлінського рішення. Отже, управління результативністю – це робота з інформацією, яка використовується для прийняття рішень, необхідних для підтримання системи у стані упорядкованості та реалізації завдань. Без інформації в кожний певний момент часу про стан системи та її підсистем, про їхні взаємозв'язки та про зв'язок із зовнішнім середовищем, неможливе раціональне функціонування системи, збереження її цілісності. Інформаційне забезпечення покликане задовольняти всі потреби управління процесами, які відбуваються в будь-якій соціально-економічній системі.

Для цього в багатоступеневій системі управління для кожного її рівня встановлюють: загальну номенклатуру даних, що характеризують якісно та кількісно об'єкти управління; періодичність надходження даних, яка відображає динаміку соціально-економічних процесів; оперативність обробки даних із метою формування нової інформації, управлінських впливів; терміни доведення прийнятих рішень до об'єктів управління.

Результативність діяльності компаній може бути різною, і залежить вона від принципу формування цільових показників, які можуть встановлюватися на основі принципу реального досягнення, або принципу максимально можливого. Немає сумніву в тому, що реально досяжні цілі з високою ймовірністю будуть досягнуті завжди. Але в більшості випадків це не гарантує підтримки й примноження конкурентних переваг компанії. Саме мобілізація її персоналу на досягнення цілей відповідає принципу «залучення персоналу» і сприяє високим темпам розвитку компанії. Досягнення поставлених цілей забезпечується плануванням і реалізацією комплексу організаційних, технічних, економічних, соціальних заходів, які слід включати в перспективні і річні програми розвитку компанії.

Принципи оцінювання ефективності інноваційної політики: відповідність показників оцінювання цілям політики; сполучення якісних і кількісних методів оцінювання; доступність даних; незалежність оцінювання; наявність зворотних зв'язків; регулярність оцінювання [1].

Оцінювання ефективності інноваційної політики передбачає ряд умов, а саме, воно має виконувати кілька функцій, починаючи від традиційної функції обліку, за допомогою якої визначається, наскільки політика сприяє досягненню тих або інших економічних цілей, і закінчуючи політичними функціями, чітко визначення яких ускладнено.

Важливість оцінювання інноваційної політики залежить від спільного впливу таких факторів: зростаюча політична потреба у визначенні економічної ефективності проведеної політики; потреба уряду на всіх рівнях державного управління в обліку державних видатків і визначенні доданої вартості; операційні інтереси розробників політики, спрямовані на підвищення ефективності пропонованих заходів; прагнення перевірити на практиці зв'язок між реалізованою політикою й розвитком господарюючої системи, що зростає в міру виникнення нових підходів до стимулювання соціально-економічного розвитку.

Узагальнюючи дані публікацій та застосовуючи власний досвід методологічних розробок, пропонуємо концептуальну модель комплексного оцінювання ефективності інноваційної політики, за якою будемо розглядати алгоритм її здійснення.

Оцінювання ефективності інноваційної політики повинно передбачати розгляд її еволюції на рівні визначення цілей, завдань і напрямів розвитку, а також оцінювання спеціальних заходів. Слід зважати на те, що заходи інноваційної політики мають ураховувати будь-які напрями державної інноваційної політики, які прямо чи побічно впливають на інноваційний процес в підприємницькому секторі.

Оцінювання інноваційної політики – процес, спрямований на максимально систематичне й об'єктивне визначення напрямів, ефективності й результативності діяльності з позицій досягнення поставлених цілей, що включає аналіз імплементації такої діяльності й адміністративного управління нею.

Єдиного задовільного методу оцінювання не існує, оскільки під час його практичної реалізації доводиться зіштовхуватися із трьома проблемами:

- визначення впливу інструменту, що розглядається: яким чином виділити вплив конкретного інструменту політики на роботу компанії або групи компаній, якщо на цю роботу впливає багато інших факторів;

- часовий лаг: розрив у часі між дослідженнями й інноваціями та їхніми економічними результатами зачіпає інтереси як безпосередніх учасників відповідної програми, так і тих, хто в цій програмі не бере участі;

- якісні показники: не піддаються кількісному оцінюванню результати, що є цілями програми, наприклад встановлення ділових зв'язків, підвищення потенціалу освоєння знань і професійної компетентності компанії.

Жоден окремо взятий метод оцінювання не забезпечує якісного виконання цієї роботи. Варто застосовувати комбінації різних методів і перевіряти одержувані результати на відповідність.

Основою для здійснення такої діяльності мають бути інформаційні матеріали, перш за все офіційні дані статистики, зокрема міжнародної, дані відповідних міністерств та інших органів державної влади, а також інформація міжнародних і національних рейтингів, дані отримані у результаті експертного оцінювання, порівняльні характеристики передових практик розвитку інноваційних систем різного рівня [5].

Проблемним питанням інноваційної політики на сучасному етапі її розвитку є поліпшення системи показників та методів їхнього виміру при оцінюванні впливу на економіку інновацій. Зокрема, потребує поліпшення вимір більш широкої інновації (наприклад, соціальної) та її зв'язку з макроекономічною діяльністю та ступенем впливу на економічне зростання. Зазначене вимагає від урядів країн створення інфраструктури високоякісних і вичерпних даних, включаючи наднаціональний рівень. Основа такої інфраструктури – якісний діловий реєстр. Поеднання різних наборів даних і використання потенціалу адміністративних звітів поліпшить діяльність і

зменшити відповідний тягар. У цьому контексті нагальним питанням стає розроблення проектів нових статистичних методів і міждисциплінарних підходів до збору даних.

У зв'язку із реалізацією програмних підходів при здійсненні інтеграційних процесів в інноваційному середовищі країн актуальним є створення системи показників програмного рівня, що може бути основою моніторингу поточних параметрів реалізації національних та міжнародних програм і проектів та оцінювання ефективності програмних заходів. Зокрема, до її складу включаються блоки показників, що характеризують рівень розвитку інноваційної економіки держав-учасниць програми. Їхньою основою є сформовані органами державної статистики базові показники науки й інноваційної діяльності, а також базові показники, що включаються в європейський інноваційний індекс.

Важливим аспектом інноваційної політики є визначення «ефективної практики» на основі здійснення стратегічного аналізу. У системному світі, насиченому складними зв'язками між різними соціальними й технічними підсистемами, директивні органи все більше потребують саме стратегічного аналізу.

Стратегічний аналіз необхідний для того, щоб: розуміти основні «рушійні сили» НДДКР та інноваційної діяльності; знаходити відповіді на актуальні питання політики; передбачати тренди й майбутні події, що мають значення для політики у сфері інноваційної діяльності; стежити за прогресом у різних програмних сферах і поглиблювати розуміння наслідків здійснюваної політики; поступово адаптувати інноваційні агентства й інші установи до мінливих форм політики [2].

У 1992 році вийшов Посібник зі збору й інтерпретації показників технологічних інновацій. У ньому зосереджено увагу на дослідженні інноваційних процесів нарівні промислових підприємств, запропоновано основні визначення, що використовуються у цій галузі, визначені підходи до формування системи показників для характеристики інноваційної діяльності промислових підприємств, сформульовано методичні рекомендації з обробки й інтерпретації інформації, отриманої в результаті обстежень підприємств.

У виданні була зроблена спроба підійти до формування системи показників інноваційної сфери так, щоб вони охоплювали всі основні види інноваційної діяльності, були побудовані відповідно до логіки інноваційного процесу і відбивали як цільову орієнтацію, так і вплив інноваційної активності на ефективність виробництва, позиції корпорацій на внутрішньому та світовому ринках.

Алгоритм оцінювання ефективності інноваційної політики передбачає ряд послідовних дій [4].

1. Цілі і завдання інноваційної політики.

Цілі і завдання інноваційної політики повинні бути закріплені в нормативно-законодавчих, концептуальних і програмних документах (законах, підзаконних актах, щорічних Посланнях Президента Верховній Раді України, концепціях, національних і регіональних стратегіях, програмах і планах).

Механізмами інноваційної політики мають бути економічні регулятори і фінансові інструменти державної підтримки.

2. Оцінювання цілей і завдань інноваційної політики.

Основні показники для оцінювання цілей і завдань інноваційної політики за підсистемами «НДДКР», «інновації», «інтелектуальна власність», «освіта», «ІКТ» наводяться у формі матриць за інформаційною базою статистичного збірника «Наука та інноваційна діяльність в Україні», в якому вміщено обсяг широкої (проте не достатньої) інформації за напрямками: наука (НДДКР), інновації, інтелектуальна власність.

3. Порівняльне оцінювання науково-технологічного потенціалу регіонів з аналогічними показниками країн ЄС та інших країн світу.

Найбільш популярним вважається розроблений у 2000 році у країнах ЄС проект системи індикаторів науково-технологічного розвитку, який складався з 16 показників, що дозволяли, на думку експертів, об'єктивно оцінити рівень науково-технологічного розвитку країн – учасниць співтовариства. Однак у 2001 році за стандарт було прийнято 18 показників, що становлять чотири групи. У 2007 році цю систему було модернізовано та доповнено сімома показниками, що сумарно становило 25 індикаторів науково-технологічного розвитку. Методологія визначення індикаторів Європейського інноваційного табло (EIS) 2009 році ідентична методології 2008 року.

Індикатори науково-технологічного потенціалу України порівнюємо, використовуючи відповідні статистичні дані індикаторів інноваційного розвитку за відповідний період, що використовуються в ЄС для оцінювання науково-технологічного потенціалу країн і регіонів. Проте слід зазначити, що через неузгодженість у методології здійснення статистичних спостережень в Україні та ЄС, деякі індикатори, що характерні для європейської інноваційної діяльності, неможливо визначити та проаналізувати.

4. Основні напрями інноваційної політики.

Основними загальними напрямками інноваційної політики повинні стати: створення сприятливого економічного і правового середовища; ефективне використання засобів інноваційних фондів для вирішення завдань і відновлення основних виробничих фондів комунальних підприємств на новій технологічній основі; посилення використання адміністративного ресурсу для вирішення завдань інноваційного розвитку; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури, зокрема за рахунок фондів підтримки підприємництва; розвиток програмно-цільового фінансування інноваційних проектів підприємств і організацій регіону за рахунок удосконалення системи концентрації інвестиційних ресурсів і механізму добору об'єктів інвестування; бюджетне фінансування найбільш значущих дослідницьких проектів і програм провідних НДІ і вузів регіонів; формування системи комерціалізації результатів інноваційної діяльності; організація і проведення моніторингу науково-інноваційного потенціалу з метою підвищення ефективності інноваційної політики.

Оцінювання ефективності реалізації інноваційної програми здійснюється її замовниками (замовниками-координаторами) щорічно і за весь період реалізації програми після її виконання.

5. *Оцінювання реагування на виклики інноваційній політиці.*

Стрімкість та невизначеність параметрів внутрішнього і зовнішнього середовища суттєво впливають на хід виконання заходів інноваційної політики. Своєчасність і якість дій реагування на них визначають ефективність інноваційної політики.

6. *Загальне оцінювання політики та системи управління інноваційною діяльністю.*

Раціональність побудови системи управління визначається за коефіцієнтом, що характеризує співвідношення фактичної суми функцій, закріплених за органами влади, до їх загальної кількості.

7. *Загальне оцінювання ефективності інноваційної політики.*

Усі вище зазначені етапи групуються за відповідними розділами і на основі бечмаркінгу проводиться загальне оцінювання ефективності інноваційної політики.

8. *Висновки за результатами оцінювання ефективності інноваційної політики.*

Головним критерієм визначення основних цілей інноваційної політики є динаміка балових оцінок інноваційного розвитку порівняно з розрахованими баловими оцінками по інших країнах, регіонах, галузях, підприємствах. Це дозволяє отримати інформацію про дієвість та результативність впливу органів управління на реалізацію головної мети – розвитку соціально-економічних процесів на інноваційній основі.

Загалом, рівень і характер інноваційної політики можна правильно оцінити тільки в контексті розвитку і з урахуванням складу прихильників інновацій у відповідній країні. При оцінюванні різних заходів політики необхідно враховувати цю структурну характеристику. Наявність або відсутність прихильників інновацій має важливе значення при розгляді можливості перенесення інструментів політики, що застосовуються в передових країнах, у країні наздоганяючого розвитку [3].

Висновки

Сучасна результативна інноваційна політика передбачає застосування системного підходу стосовно предметної галузі знань, комбінації методів, засобів та механізмів управління інноваціями з широким застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Зазначене вимагає нових методів аналізу, в основному міждисциплінарного характеру, для розуміння інноваційної поведінки, її детермінантів і впливів на рівні людини, фірми й організації. Для того щоб така політика була успішною, вона повинна мати довгострокову перспективу й користуватися широкою підтримкою різних зацікавлених осіб.

Список використаних джерел

1. Городиський Т.І. Інноваційний потенціал: фактори впливу [Електрон. ресурс] / Т.І. Городиський; Національний лісотехнічний університет України // Науковий вісник: 36 наук.-техн. праць. – 2007. – Вип. 17.2. – С. 276–284. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/17_2/276_Gorodynski_17_2.pdf.
2. Економіка і організація інноваційної діяльності: підручник / [О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.]; під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: Професіонал, 2004. – 960 с.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017&showHidden=1.
4. Стратегія інноваційного розвитку промисловості на сучасному етапі [Електрон. ресурс] / М.Б. Борисенко, М.Е. Тернюк, А. Дмитрук, Ю.В. Копійченко. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-I/doc/2/02.pdf>.
5. Щеглюк С.Д. Механізми стимулювання інноваційної діяльності і концентрації ресурсів економіки регіону / С.Д. Щеглюк // Вісник Хмельницького національного університету: економічні науки. – 2009. – №5, Т. 1. – С. 87–93.

Н.Г. СЕЙСЕБАЄВА,
викладач, Запорізький національний університет

Інноваційний розвиток підприємств машинобудування – основа підвищення ефективності їх діяльності

Досліджено принципово логічний зв'язок між інноваційним (науково-технічним) розвитком підприємств машинобудування і ефективністю їх діяльності. Визначено види технологічних інновацій, а також за причинами виникнення на підприємствах машинобудування. Встановлено вплив інновацій на оновлення номенклатури продукції, що випускається, підвищення її якості з метою задоволення потреб споживачів і максимізації прибутку підприємств

машинобудування. Запропоновано основні напрями інноваційного розвитку підприємств машинобудування.

Ключові слова: інновації, підприємства машинобудування, максимізація прибутку.

Исследована принципиально логическая связь между инновационным (научно-техническим) развитием предприятий машиностроения и эффективностью их деятель-